

N. PÁL JÓZSEF 2020.03.18 23:17 Frissítve: 2020.03.18 23:53

Így akarta a sors?

– N. Pál József publicisztikája

Rudas Ferenc 2016 februárjában hunyt el, életének 95. évében. Ünnepezt hős, étterem-tulajdonos, választékosan öltöző, hódító férfi volt annak idején, ám a kivételesen balszerencsés játékosok közt is számon tarthatjuk őt. Pályája ma hetven éve, 1950. március 19-én végzetesen megtörtött ugyanis, s ami jött még, nem volt képességeihez, a róla élő képhez és a magyar futball akkori rangjához méltó már. Emlékezete alighanem így is labdarúgásunk históriájának egyik leginkább eszméltető és tanulságos alkalma.

Futballtörténetünk bűvárlói állítják, hogy 1945 és 1950 közt legalább annyi világ- és Európa-klasszis volt a magyar pályákon, mint a következő években, az Aranycsapat idején. Gondoljuk meg: még a '38-ban vb-ezüstérmes gárda néhány tagja – Bíró Sándor, Sárosi, Zsengellér – is hadra fogható volt egy ideig, ereje teljében játszott Deák, Szusza, Nagymarosi vagy Rudas éppen, s az '50 előtti években – így vagy úgy – külföldre került nagyságokból (többek között Nyers, Mike, Kubala) meg egy világverő csatársor is kikerekedhetett volna tán. Aztán: játszott már Bozsik és Puskás, Budai, Kocsis, Hidegkuti és Czibor, Grosics és Henni Géza nemkülönben, s válogatottak is voltak mindahányan. Mire lettek volna képesek, sosem derül ki már, az 1950-es vb nélkülünk zajlott le ugyanis. (A távolságra, az '52-es olimpiára hivatkoztak, ám az igazi ok a totális bezárkózás, a „lelépésektől” való eszement félelem volt természetesen. 1949 után rengeteg világversenytől maradtunk távol évekig.)

Rudas volt labdarúgásunk akkori korszakának az a klasszisa, aki az ideológiai-politikai-sport váltásnak a következményeit úgy szenvedte el, hogy a történeteket játékaival nem tudta befolyásolni, így sorsa örökre legenda, a „mi lett volna, ha?” kezdetű kérdés folytonosan feltoluló – megnyugvást persze sosem hozó – példázata maradt.

Ama váltás – a szervezeti keretek szovjet mintára való átállítása – legnagyobb vesztese a Ferencváros labdarúgócsapata lett, ez aligha vitatható. Mivel a hatalom úgy döntött – Sebes Gusztáv óhajának volt az emlékek szerint nagy szerepe ebben –, hogy a válogatottat egy (vagy két) erős csapatra kell építeni – a Kispest és az MTK lett e kettő –, az FTC ÉDOSZ-ba olvasztása (1950. február 16.) az 1948–1949-es csodagárdát lefejezte szinte, az 1950. júliusi

„átigazolási napok” következménye mindenképpen. A csatársor három tagját (Budai, Kocsis, Deák) és a kapus Hennit az átalakított Honvédba és Dózsába vitték hatalmi szóval, s fél év múltán Czibor is Csepelre került. Az „elanyátlanodott” (Ferdinandy György novellájából való a fordulat) csapat az '50 őszi félidényes bajnokság tizedik helyén végzett, közben a gárda kapitánya, Rudas Ferenc combtőig gipszben feküdt, majd lábadozott éppen. Pályára lépni 1951 júniusában tudott csupán, aztán újabb esztendő szünet következett, sosem lett a lába a régi már, így labdarúgásunk legeredményesebb korszakából ő végleg kimaradt.

Nem láttam játszani, de hiszem, az 1945–1950 közti korszak – világszinten is – legjobb jobbhátvédje lehetett. Káprázatos gyorsaság (11.2-t futott százon, fűvön, futballcipőben, állórajttal), ütemérzék, technikai képzettség jellemezte, s még posztját is forradalmasította közben. Ki tudja: ama 1947. májusi, torinói olasz–magyaron az őt (talán) látó Helenio Herrera akár reá emlékezve alakíthatta ki Facchetti játéktílusát az Inter edzőjeként, jó évtizeddel később – a másik (a bal) oldalon. A felfutó hátvéd szerepét, ami a „totális futball” egyik előszobája is lett valamiképp. Hősünket rajongás vette körül, aztán – egy másodperc alatt – minden odalett.

Sic fata volunt? Így akarta a sors (a végzet)? Hat mérkőzéssel az ÉDOSZ-fúzió után, március 19-én, a Postás elleni bajnokin (az ellenfelet Szentlőrinci AC-nak hívták néhány hete még) Rudas síp- és szárcapocscsontja úgy eltörött, hogy a pályája lényegében véget ért 28 és fél évesen. Egy nemzedék emlékében élt-él a szörnyű reccsenés, és sokan hitték, hogy e pillanat nemcsak az ő, de a Ferencváros és a magyar futball útját is megváltoztatta.

Szerintem az utóbbit aligha, a Fradi-ÉDOSZ-Kinizsiét is módjával csupán, ám az ember sorsát biztosan. Lehet, hogy védjegyévé vált futógyorsasága lett a végzete? Óvárit, a Postás (lesről induló?) balszélsőjét sok-sok méteres hátrányból vette üldözőbe ugyanis (kedvelt mutatványa volt ez az emlékezők szerint), be is érte az ötös sarka körül, ám csapata menteni akaró kapusa, Henni 80-90 kilója a becsúszásra lendült, nyújtott lábára zuhant. Síri csend lett a stadionban, Rudas a fájdalomtól ordított talán – kábán felnézve a Springer-szoborra, mondta egy '66-ban készült interjúban –, s Henni, a társak és az ellenfél játékosai is megnémultak a döbbenettől alighanem. A nyílt törésre ránézni is borzalmas lehetett, mentő vitte a kórházba őt, műtésére még egy szovjet professzor is előkerült, de csodát tenni nem tudott. Hosszú kálvária vette kezdetét, s a találgatások sora persze, ami a Fradi-mitológia része lett.

Ez úgy szól – a fanatikusok emlékezetében máig –, hányszoros válogatott lenne Henni, Deák, Kispéter, Lakat és Rudas is, ha a botrány (a gárda szétszedése) '50-ben nem jön el. Hiszen az Aranycsapat e büntett (és e sérülés!) nélkül Henni, Rudas, Kispéter nevével kezdődik, s Lakatéval balfedezetben, Deákéval meg a középcsatárban folytatódik (Budai, Kocsis és Czibor

„adva” maradt volna!), ez egy szívbeli fradista számára nem kérdés azóta sem! Nos – bár bizonyítani nem lehet! –, hiszem, hogy az 1950 (aztán az 1953) utáni gárdából válogatottnak lenni csak kivételes teljesítménnyel lehetett (volna), de azt is, hogy az említett (többnyire harminc körül vagy a felett járó!) játékosok mellőzése nem a Fradi-gyűlöletnek szólt mindenáron.

Mi lesz az „átigazolás” napjaiban, ha Rudas nem az ágyat nyomja, nem tudom, lehet, mint a csapat nagy tekintélyű kapitányát, őt is „megkörnyékezik”, ám ez megint a fantáziálás világába tartozik. Tény, a lábát tört jobbhátvéd aligha kellett akkor más csapatnak, így a Fradi (ÉDOSZ-Kinizsi) kötelékében maradhatott, tehetetlenül, reménykedve csupán.

Ami biztos: sérülése pillanatáig őt a válogatottból kihagyni nem lehetett, 23-szor (a meccsek csaknem nyolcvan százalékán) szerepelt, aztán soha többet. Sebes 1949 elején lett egyedüli kapitány, az év nyolc találkozából hétszer vele kezdett a jobbhátvéd posztján, aztán keresésbe fogott. Négy embert (Balogh II, Rákóczi, Kovács II, Buzánszky) próbált ki, végül a szintén – de nem az elődhöz mérhetően – gyorsnak számító dorogi játékosnál állapotodott meg, ám végleg csak '52 elején. Olimpiai bajnok, vb-ezüstérmes, a 6:3 és a 7:1 részese, majd' félszázszoros válogatott lett Buzánszky Jenő, aki sohasem tagadta, hogy mindezt Rudas Ferenc brutális sérülésének (is) „köszönheti”.

Sebes – bár viszolygott az FTC-től – nem lett volna ellensége önmagának, így a kérdés ez esetben értelmes lehet, a parttalan képzelgést mellőzve persze. Százszoros válogatott lett volna, sóhajtanak az emlékezők – ehhez az 1950 eleje és az 1958. június 8. között Wales ellen játszott valamennyi (!) mérkőzésen pályán kellett volna lennie! –, ám ő a lelkében fájdalommal, de a szívében békével élt alighanem. Tudott, hogy édesapja pályáját is lábtörés szakította meg, s hogy a „tettes”, Orth György, futballunk egyik első világszintű ikonja ugyanúgy végezte '25 szeptemberében. Hát igen! Orth, Rudas és Albert Flórián: három óriás, három sorsverte sérülés, amelyek nemcsak az egyéni életet, de a futballtörténetet és százezrek emlékezetét, fantáziáját befolyásolták valószínűleg, ám a történetekkel együtt kell élnünk megmásíthatatlanul.

Nos, Rudas Ferenc együtt tudott élni vele, állítani merem. Méltósággal, derűvel is, lényében a lovagiasság ethoszából villant fel valami mindig nekem. Henni Géza halála után – mert róla írtam – kérdeztem tőle telefonon, járt-e a „bűnös” kapus Magyarországon '90 után. Járt, többször, mondta, s oly szeretettel beszélt róla, ami előtt ma is csak ámulni tudok.

Hát, így is lehet.

